

Schriftlicht

Bibberende vogeltjes achter een brullende leeuw

G. Kwakkel

**De HEER zal brullen als een leeuw en zij zullen Hem weer volgen.
Wanneer Hij brult, keren ze schuchter terug van overzee,
als bange vogeltjes komen ze uit Egypte,
als duiven uit Assyrië.
Dan laat Ik hen weer wonen in hun eigen huis
– zo spreekt de HEER.**

(Hosea 11:10-11)

Bange vogeltjes en een brullende leeuw: is er een groter verschil denkbaar? Zo tekent Hosea 11:10-11 de verhouding tussen God en Israël: Hij zal brullen als een leeuw, zij zullen bibberen als vogeltjes. Vanwaar dat enorme verschil?

Een onhandelbare zoon

De Israëlieten zullen de HEER weer volgen, zegt Hosea 11:10. Het is in een paar woorden gezegd. Maar wat een wonder gaat er achter die woorden schuil!

In Hosea 11:1-4 kijkt de HEER terug op een geschiedenis van eeuwen. Eeuwen geleden heeft Hij Israël uit Egypte geroepen. Hij haalde zijn volk weg uit de slavernij. Hij zorgde voor zijn volk als een vader of moeder voor een klein kind. Liefdevol leerde Hij zijn zoon, Israël, de eerste stapjes zetten. Hij leidde hem met zachte hand en gaf hem te eten. Hij deed alles voor hem.

Maar het leek wel of Gods liefde alleen maar een averechts effect had. Israël liep bij Hem vandaan. En het weigerde zich te laten terugroepen. Als God het liet roepen – door zijn profeten bijvoorbeeld – liep het alleen maar verder weg. In plaats van achter de HEER ging het achter de Baäls aan. Van hen verwachtte Israël eten en drinken, kleding en welvaart. Het vertrouwde meer op godenbeelden dan op de levende God, die het uit Egypte had bevrijd en het vol liefde had verzorgd (zie ook Hos. 2:7,15 [= 2:4,12 in de vertaling van het NBG van 1951]: als een overspelige vrouw liep Israël haar minnaars, de Baäls, achterna).

Nu maakt de HEER de balans op. Na zoveel eeuwen is het volstrekt duidelijk: Israël moet Hem niet. Het weigert naar Hem terug te keren. Al zijn pogingen, eeuwenlang, hebben niets opgeleverd. Met dit volk is echt niets te beginnen. En dus moet Israël terug naar waar het ooit begon: naar Egypte. Gods zoon wordt weer slaaf. In Egypte, net als vroeger, of anders wel in Assyrië. Waar dan ook, in plaats van te delen in Gods liefdevolle zorg krijgt Israël het juk van vreemde overheersers te dragen (Hos. 11:5).

Misschien heeft dat oordeel zich al over een deel van de Israëlieten voltrokken. Misschien zijn er al Israëlieten weggevoerd, in ballingschap, naar Assyrië. Of leven zij als vluchtelingen in Egypte. Je zou dan zeggen: nu moeten zij wel tot inkeer komen! Maar het gebeurt niet. Met verdriet in zijn stem constateert de HEER in Hosea 11:7: ‘Mijn volk bijt zich vast in zijn ontrouw jegens mij.’ Zij zijn echt onverbeterlijk.

Wat zou je als mens doen, als je zoon zich zo gedroeg? Hem het huis uit sturen? Weigeren nog langer de ouderlijke macht en zorg over hem uit te oefenen? De wetten van Mozes voorzien in een nog veel hardere maatregel. Als een zoon onhandelbaar is, voortdurend blijft

weigeren zijn ouders te gehoorzamen en leeft als een losbol, moeten de inwoners van zijn stad hem stenigen tot de dood erop volgt (Deut. 21:18-21).

Omkering in Gods hart

Een zoon die maar niet wilde luisteren, werd overgegeven aan de dood. In Hosea 11:8 zie je dat de gedachte aan een dergelijke maatregel bij de HEER opkomt. Hij overweegt serieus zijn zoon prijs te geven. Hij denkt erover er voorgoed een punt achter te zetten, zoals hij eens een punt zette achter het bestaan van Adma en Seboïm. Adma en Seboïm waren twee steden in de buurt van Sodom en Gomorra. Toen Sodom en Gomorra door de HEER onderstboven gekeerd werden, ondergingen Adma en Seboïm hetzelfde lot. Zij werden volkomen vernietigd. Dezelfde vernietiging zou het land van Israël ondergaan, als het afgodsbeelden en vreemde goden zou gaan vereren (zie Deut. 29:15-27; = 29:16-28 in NBG-1951). De HEER staat nu op het punt dat dreigement uit te voeren aan Efraïm of Israël, het koninkrijk van de tien stammen in het noorden. En toch doet Hij het niet. Hij zal zijn toorn laten varen. Hij zal Efraïm niet voorgoed te gronde richten en niet in woede ontsteken (Hos. 11:9). In plaats daarvan zal toch gebeuren waar Hij zolang tevergeefs op gehoopt had: Israël zal niet langer achter de Baäls aan gaan. Het zal Hem volgen als de enige God.

Vanwaar deze onverwachte wending? Hoe komt het zover dat Israël toch weer achter zijn God aan gaat, in plaats van aan de verdiende vernietiging te worden prijsgegeven? Hosea 11:8 en 9 laten het zien. Als de HEER de gedachte aan de totale vernietiging van Israël bij Zich voelt opkomen, breekt er iets in Hem. Einde verhaal, dat lijkt de enige mogelijkheid die nog rest. Maar God kan dat niet over zijn hart krijgen. Hij kan met zijn lieve kind niet hetzelfde doen als met Adma en Seboïm. Als Hij eraan denkt Israël net als die steden onderstboven te keren, dan gaat er iets heel anders onderstboven. Gods eigen hart wordt als het ware omgekeerd! Hij wordt verscheurd door gevoelens van medelijden. En Hij zet de laatste stap niet.

Als jouw zoon na jaren van vermaningen en straffen maar blijft weigeren te luisteren, kun je niet anders dan er een punt achter zetten. Je middelen zijn uitgeput. Je moet hem prijsgeven aan zijn eigen kwaad. Maar de HEER is geen mens. Hij is God. Hij is de heilige God. Hij is met niets of niemand te vergelijken. Als voor mensen alle wegen doodlopen, kan Hij nog verder. Dan kan Hij iets doen wat menselijk onmogelijk is: toch verder gaan met deze zoon. Toch zijn onhandelbaarheid overwinnen, door de kracht van zijn goddelijke liefde en barmhartigheid.

Roepstem met goddelijke kracht

Gods eigen hart keert zich om. Daarom gebeurt het omgekeerde van wat je verwachten zou. Daarom wordt alles anders.

In plaats van bij de HEER vandaan te lopen zal Israël Hem weer volgen. Dat wonder voltrekt zich door de kracht van Gods liefde, de liefde van de heilige God, de God met oneindig veel meer mogelijkheden dan een mens.

Eens riep de HEER zijn kind, Israël, uit Egypte. Door zo te roepen bereikte God nog niet zijn doel. Maar Hij kan meer dan roepen. Hij kan ook brullen als een leeuw! Zijn roepstem kan een geluid voortbrengen dat niemand kan ontgaan. Het gebrul van een leeuw overstemt alles. Je moet het wel horen.

In Hosea 5:14 had de HEER gezegd dat Hij Efraïm zou aanvallen als een leeuw. Hij zou zijn volk verscheuren en wegslepen, zonder dat iemand het zou kunnen redden. Nu Gods hart Zich omkeert, vergelijkt Hij Zichzelf nogmaals met een leeuw. Hij blijft een vreeswekkende God. 'Een leeuw heeft gebruld – wie zou er niet vrezen?', zegt Amos in Amos 3:8. Als een leeuw brult, slaat de angst je om het hart. Maar de HEER brult niet meer om Zich als een roofdier op zijn volk te storten. Ongetwijfeld slaan, wanneer Hij zo brult, de vijanden van zijn volk op de vlucht. Maar voor zijn eigen volk is zijn gebrul een stem waarmee Hij het naar Zich toe roept, nog veel krachtiger dan toen Hij het uit Egypte riep.

Het is een roepstem die je wel moet horen. Het is een roepstem die je de schrik om het hart kan laten slaan. Het is immers de oneindig krachtige stem van de heilige God. Maar Israël zal voor dit gebrul niet op de vlucht slaan. Zij zullen zich toevertrouwen aan de leiding van de God die niet minder vervaarlijk is dan een leeuw. Juist zijn gebrul zal hun afkerigheid overwinnen.

Volgen met bevend ontzag

Maar dan zal tegelijk het oneindige verschil zichtbaar worden. Het verschil tussen de heilige God en kleine mensjes. Als Israël zijn God weer volgt, doet het dat op de manier van bibberende vogeltjes.

Wat is er nu een groter verschil dan tussen een leeuw en een vogeltje? Dat verschil is zo groot, dat een vogeltje voor een leeuw niet eens interessant is als prooidier.

Hosea 11:11 is niet de eerste tekst in Hosea waarin Israël vergeleken wordt met vogels. In Hosea 7:11 vergelijkt de HEER Efraïm met een duif, 'onnozelen en zonder verstand'. Het gebrek aan verstand van zijn volk blijkt uit hun politiek. Op het ene moment roepen ze Egypte te hulp, op het andere zoeken ze hun toevlucht bij Assyrië. Maar die politiek van berekening en onbetrouwbare tactische manoeuvres zal op een fiasco uitlopen. Als een vogelvanger zal de HEER een net over zijn volk uitspreiden. Hij zal hen als vogels neerhalen uit de lucht (Hos. 7:12).

Maar als het hart van de HEER omkeert, keert ook het beeld van de vogels om. Israël zal niet langer achter Egypte en Assyrië aan lopen, om daar hulp en bescherming te zoeken. Zij zullen zich niet langer gedragen als een domme duif, die maar wat heen en weer fladdert. Zij vliegen achter Hem aan die als enige echt kan zorgen voor hun veiligheid: de HEER, hun God. Zij vliegen als een verstandige duif terug naar hun eigen til, hun eigen nest (vgl. Jes. 60:8). God zal hen weer doen wonen in het land dat Hij eens aan hen gaf, in de huizen die Hij hun schonk (vgl. Deut. 6:10-11).

Dat is tegelijk een omkering van de straf die genoemd is in Hosea 11:5. Daar kondigde de HEER aan dat Israël zou moeten terugkeren naar Egypte en bukken onder de heerschappij van Assyrië. Het vertrek uit het beloofde land en het verlies van de vrijheid waren onontkoombaar. De HEER gelast dat oordeel ook niet af. Israël zal het eigen land moeten verlaten, de ballingschap in. Maar dat zal niet het definitieve einde zijn. De HEER kan het immers niet over zijn hart krijgen om Israël voorgoed prijs te geven. Zij komen weer terug, uit Egypte of Assyrië, naar hun eigen land en hun eigen huizen.

Maar dat kan maar op één manier gebeuren. Het kan alleen als de HEER brult als een leeuw. En als zij dan achter Hem aan gaan. Niet vol zelfvertrouwen en overmoed. Maar met een bevend hart. Het kan alleen gebeuren op de manier van bibberende vogeltjes. Vogeltjes die vliegen naar hun doel, hun nest. Maar die tegelijk in het niet vallen tegenover een leeuw en zijn gebrul. Het kan alleen maar als zij vol ontzag beseffen hoe groot Hij is, de heilige God. En hoe klein en hulpeloos zij zelf zijn, als zijn ontrouwe kinderen.

Vervulling in overtreffende trap

De tien stammen uit het noorden zullen weer uit de ballingschap terugkeren naar hun eigen land. Dat kondigt de HEER via Hosea aan in Hosea 11:10-11. Maar is het wel gebeurd? Zijn de Israëlieten uit het noorden wel teruggekeerd naar hun oude woonplaatsen?

Uit de Bijbel en andere bronnen krijg je niet de indruk dat het zo gegaan is. Slechts sporadisch kom je later in het beloofde land iemand uit de tien stammen tegen. Ik ken er eigenlijk maar één: de profetes Hanna uit Lucas 2:36-38. Zij was afkomstig uit de stam Aser. Maar is de aanwezigheid van die ene vrouw in Jeruzalem voldoende om te zeggen dat de profetie van Hosea 11:10-11 een waar woord is, dat echt is uitgekomen?

In veel profetieën zegt God wat er in de toekomst gebeuren gaat. Als Hij dat zegt, spreekt Hij betrouwbare woorden. Maar dat betekent niet dat zijn aankondigingen zich altijd zomaar realiseren, zonder enige wijziging, volstrekt onafhankelijk van wat er na de verkondiging van het profetische woord gebeurt. Jona zei in opdracht van God dat Nineve over veertig dagen weggevaagd zou worden. Het boek Jona vermeldt nergens dat hij erbij zei: 'tenzij u zich bekeert.' Het lag ook bepaald niet in Jona's lijn om dat te doen. Toch ging zijn aankondiging niet in vervulling. Want de mensen van Nineve reageerden op Jona's prediking door tot inkeer te komen, met het onrecht te breken en God om hulp te roepen.

Een profetie is altijd een woord dat om reactie vraagt van hen die het horen. Zo vraagt ook Hosea 11:10-11 om een reactie van Gods volk: 'Geloof dit woord nu! En gedraag je zoals past bij wat de HEER hier aankondigt. Breek met de afgoden, laat je achter Hem aan roepen, volg Hem, bevend van ontzag, terug naar het beloofde land.'

Zijn er zo weinig noordelijke Israëlieten teruggekeerd, omdat zij ondanks alles weigerden gehoor te geven aan deze oproep? Het valt in elk geval te overwegen. Maar is dan zelfs een gebrul als dat van een leeuw niet sterk genoeg? Krijgt de heilige God – met geen mens te vergelijken – het toch niet voor elkaar dat zijn volk Hem volgt?

Nee, de HEER slaagt zeker in zijn opzet. Zijn woord bereikt zijn doel. Maar dat gaat soms wel anders dan je op het eerste gezicht zou denken. De Bijbel zelf geeft dat aan. Hosea 11:1 spreekt over de roeping van Israël uit Egypte. Matteüs 2:13-15 vermeldt dat dat in vervulling ging doordat Jezus naar Egypte vluchtte (en vandaar weer terugkeerde naar Kanaän). Daar denk je niet aan, als je Hosea 11:1 leest in zijn eigen verband. Je vermoedt zelfs niet eens dat Hosea 11:1 iets over de toekomst zegt. Maar Matteüs laat zien dat de echte bevrijding uit Egypte (waar heel Hos. 11 over spreekt) zich voltrekt in, door en via Jezus, de zoon van Maria.

In Hosea 1:9 zegt de HEER dat Israël niet meer zijn volk is. In Hosea 2:1 (= 1:10 in NBG-1951) zegt Hij dat de kinderen van Israël eens toch weer kinderen van de levende God genoemd zullen worden. In Romeinen 9:24-25 betreft Paulus dat op de roeping van de nieuwtestamentische gelovigen, niet alleen uit het Joodse volk, maar uit alle volken. Als niet-Joden tot geloof in Christus komen, zie je gebeuren wat Hosea aankondigde: 'Wat mijn volk niet was, zal Ik mijn volk noemen.' Daar zou je niet aan denken, als je Hosea 2:1 leest in zijn eigen verband. Maar Paulus laat zien dat die profetie ook op die ongedachte manier in vervulling gaat.

Hosea 11:10 bevat zelf een aanwijzing dat de realisering van het profetische woord wel eens anders zou kunnen verlopen dan je op het eerste gezicht zou denken. Vers 10b zegt dat zonen bevend zullen komen uit het westen (zie NBG-1951). In deze zin vallen twee dingen op. Allereerst de vermelding van *zonen*. Dat kun je zien als een omkering van de profetie van Hosea 9:11-16. Daar kondigt de HEER aan dat er geen kinderen meer geboren zullen worden

in Efraïm. En als er al kinderen komen, zullen die om het leven worden gebracht (zie daarover Schriftlicht in *Nader Bekeken* van maart 2007). Nu heeft de HEER het toch weer over zonen van Efraïm, die een toekomst zullen hebben in eigen land!

Daarnaast kun je de vermelding van de zonen in vers 10 in verband brengen met Hosea 11:1. Daar spreekt de HEER over zijn ene zoon, Israël, die Hij uit Egypte heeft geroepen. Nu spreekt Hij over *zonen*, in het meervoud! Zit daar niet een verborgen hint in dat de toekomst van Israël, op de een of andere wonderlijke manier, zal overtreffen wat er tot nu toe gebeurd is? Niet één zoon, maar vele zonen?

Verder valt op dat Hosea 11:10-11 niet alleen spreekt over terugkeer uit Egypte en Assyrië. Terugkeer uit Egypte of Assyrië past goed bij wat Hosea verschillende keren heeft aangekondigd: Israël komt weer in Egypte terecht, hetzij in letterlijke zin, hetzij figuurlijk, door de ballingschap in Assyrië (zie Hos. 8:12; 9:3; 11:5). Maar in vers 10 zegt de HEER dat zijn zonen ook zullen terugkeren uit *het westen*. Dat wil zeggen: niet alleen uit Egypte, maar ook uit verschillende andere gebieden rond de Middellandse Zee (vandaar ‘van overzee’ in de Nieuwe Bijbelvertaling). Dat element vind je ook bij andere profeten (zie Jes. 11:11-12; 43:5-7; 49:12; Joël 4:6-7 [= 3:6-7 in NBG-1951]). Maar omdat Hosea nooit over ballingschap in die gebieden gesproken heeft, duikt dit element hier onverwacht op. Zou daar misschien ook een stille hint in zitten dat de vervulling wel eens anders – ja: grootser – zou kunnen verlopen dan je op het eerste gezicht zou denken?

Luisteren naar de oproep

Ik moet het laten bij deze vermoedens, en afsluiten. Je mag je vermoedens uiten over de strekking van profetische woorden. Als je maar blijft luisteren naar de oproep die in die woorden klinkt. Door je toe te vertrouwen aan de betrouwbare woorden van God.

De HEER laat Zich kennen als de heilige God. Hij roept zijn kinderen naar Zich toe. Hij doet dat zo machtig dat Hij zelfs hun hardnekkige ontrouw doorbreekt. Zijn liefde overwint ons overspel. Blijf Hem dan volgen. Vol vertrouwen en tegelijk met een heilig beven. Want alleen omdat Hij de *heilige* God is, die brult als een leeuw, kan Hij ons, zondige mensen, thuis brengen.